

בעזה"ת

אמרי קודש

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שולחן הטהור ליל שב"ק פר' תצוה - זכור תשע"ה

אופני לימוד התורה כראוי, נלמדים מאורחותיו של משה רבינו ע"ה

כל המעלות.

ואולי אפשר לבאר העניין ע"ד שאומרים משמו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שהקשה, היאך יתכן שמהר"ם רבינו איש האלוקים רבם של כל ישראל החזיק עצמו במידת ענווה ושפלות גדולה כל כך, וכי לא היה יודע שהקב"ה בעצמו דיבר עימו פנים בפנים והנחיל לו התורה, והיאך זה עלתה בידו להחזיק עצמו בענווה מופלגת כזו. אלא הגיד, דהנה ביציאת מצרים נאמר "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה וגו', ודרשו "אני ולא השליח", לפי שישראל היו משוקעים כל כך בקליפת ארץ מצרים רח"ל, עד שחשש הקב"ה כבי' לשלוח מלאכים ושרפים להוציאם, שלא יינזקו מעוצם הקליפות וכוח הטומאה. לכך ירד בעצמו ולא ע"י השליח, משום שבלתי אפשרי היה לשלוח לשם שליח.

ובכך הסביר מניין באה מידת ענוותנותו של משה, כי לרוב שפלותו היה חושב בדעתו שהטעם שנגלה אליו הקב"ה בעצמו ונתן לו התורה, זה לא ממעלתו הגדולה, אלא להיפך, דווקא משום שהיה במעמד נמוך כל כך, עד שהיה מתיירא כבי' ליתן לו התורה ע"י אחד ממלאכיו, שלא ינזקו חלילה, לכך לא היה מנוס ונצרך לקבל התורה מפני הגבורה בעצמו. וכיון שאלו היו מחשבותיו, כבר אפשר להבין מניין באה לו מידת ענוותנותו הנפלאה. עכת"ד ודפח"ח.

ועפ"י דברים אלו יש לומר, שלכך משבחת התורה את ענוותנותו יתר על שאר כל מעלותיו, כי ממנה נשמע בתוקף יותר אף את שאר כל מעלותיו, שלא זו בלבד שלא נתגאה כלל אחר שזכה ליקר וגדולה להיות בבחי' בכל ביתי נאמן, אלא מעלות אלו גופא הם שהביאוהו להתמלא במידת הענווה ושפלות, ולהחזיק עצמו כפחות מכל. וכיון שזהו החידוש היותר גדול, השמיעה התורה שבח זה של מידת הענווה.

ציווה הקב"ה למשה שילמד לישראל בעצמו חוקי חיים,

כדי שממנו יראו וכן יעשו

וכאשר רצה הקב"ה להנחיל לישראל את דרכי קנייני התורה בטרהרה, באותן הבחינות שזכה משה להחזיק בה, נצרך לצוות למשה בעצמו "ואתה תצווה" הוא לבדו ולא ע"י שליח, כדי

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אלך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד (שמות כ"ז כ').

ופירש רש"י, "זך, בלי שמרים כמו ששינו במנחות" וכו'.

והנה בבעל הטורים כתב, "לא הזכיר משה בזה הסדר, משא"כ בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכר בה, והטעם משום שאמר (לקמן ל"ב ל"ב) 'מחני נא מספרך אשר כתבת', וקללת חכם אפילו על תנאי באה (כדאיתא במכות י"א.) ונתקיים בזה" (זוה"ק פנחס רמז.), ע"כ. אמנם אף אחר פירושו עדיין צריך לדעת מה טעם לא נזכר שמו דווקא בפרשה זו, ולא בכל פרשה אחרת שבתורה.

עוד יש לעיין בלשון הכתוב "ואתה תצווה" כאשר כבר עמד בזה הרמב"ן (עיי"ש, ועי' עוד בספורנו), דכאן נשתנה הלשון מכל ציווי מלאכת המשכן, שבכולם נאמר 'ועשית', ואילו כאן 'ואתה תצווה' משמע דייקא שאתה תצווה לישראל שהם יקחו, וראוי להבין טעם החילוק בזה. וכמו כן דייקו המפרשים עוד, דיותר ראוי היה לומר 'ויתנו אליך', ומהו 'ויקחו' האמור כאן.

מעלת הענווה של משה רבינו הייתה החידוש היותר גדול

מכל מעלותיו

והנראה לומר בעזה"י, דהנה נודע מספה"ק כי "שמן זית" רומז לחכמה, הלא היא חכמת התורה הקדושה, ועפ"י רמז זה יש לפרש כל הכתוב שהוא עולה כלפי עניין זה של חכמת התורה, היאך היא דרך קניינה והעסק בה, כאשר יבואר.

ונקדים להתבונן, דהנה משה רבינו ע"ה היה אדון הנביאים וזכה להוריד לישראל התורה מן השמיים, והרבה מעלות נמצאו בו, מה שלא נמצא בשום נברא מלבדו. כגון זה שארבעים יום לחם לא אכל ומים לא שתה, והיה מדבר עם השכינה הק' פנים בפנים כבי', וכיו"ב ממעלותיו הנשגבות כאשר עולות מן הכתובים. אמנם השבח שבו התורה הק' משבחתו בפירוש, הוא מידת ענוותנותו, כמו שכתוב "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". ולכאורה יש לתמוה, שהרי הרבה מעלות נשגבות נמצאו בו, כאמור, ומה טעם לא נשתבח אלא במעלה זו של הענווה, יותר משאר

שיוכלו לקנות הימנו את כל היסודות והתנאים היאך לקיים התורה הקדושה ולעסוק בה כראוי וכנכון.

ואמר הכתוב "ויקחו אליך" ולא אמר 'ויתנו', להשמיע כי מי שזוכה ללמוד תורה לשמה על דעת משה רבינו, לוקח מקח לעצמו, ותורתו נקראת על שמו בתורת ליקוחין. כמו שאמרו בגמרא (ע"ז י"ט). "אמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר (תהלים א' ב') בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה". היינו שמתחילה נקראת "תורת ה'", ולבסוף לאחר שעוסק בה לשמה, נקראת "תורתו" שלו. וזה מרומז בתיבת 'ויקחו', שכן קרויה התורה לקח כלשון הכתוב "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי על תעזובו", ולקיימה זו תהיה 'אליך' כלומר נקראת על שמך, באופן שתהגו בה באופן הנרצה לשם שמיים בכוונה טהורה.

והיינו דאמר הכתוב "זך", וכדפירש"י 'בלי שמרים', רצ"ל שלימוד התורה צריכה להיות זכה וצלולה בלתי לה' לבדו, בלא שום מחשבה זרה ופניה כלשהי, כשם שהשמן שבמנורה צריך להיות זך בלא שום תערובת שמרים.

וסדר זה צריך שיהיה בקביעות בכל עת תמיד, ויורה על כך לשון הכתוב "להעלות נר תמיד". ואף אם אי אפשר שיהיה תלמודו בקביעות מוחלטת בלא הפסק כלל, אין זה גורע מן הקביעות, כשם שפירש"י כאן וז"ל, "כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר (במדבר כ"ח ו') 'עולת תמיד' ואינה אלא מיום ליום" וכו'. וא"כ אף לענייננו הכוונה הוא שיעסוק בתורה בזמן הקבוע לה, וכמו בשאר מצוות שיש להם זמן קבוע כגון זמן קר"ש ותפילה, שב"ק, וכל המועדים כולם. ובאמת מצות תלמוד תורה זמנה כל הימים לרבות הלילות, וכלה"כ (יהושע א' ח') "והגית בו יומם ולילה", אמנם עכ"פ בזמן שהאדם קובע לו קביעות בתורה, צריך שיעמוד בה "תמיד", ולא ירפה ממנה כלל, שהרי אמרו בגמרא (שבת ל"א). "אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' קבעת עתים לתורה", הרי שעל דבר זה היא צריך ליתן את הדין לעתיד לבוא, א"כ מוטל על האדם להחזיק בחובתו ולהשלים את חוק לימודיו תמיד בזמנים המיועדים שקבע לו לעסק התורה.

אם ישראל משמרין את ג' האותות, הם זוכים לבחי' צדיק מושל ביראת אלוקים

עוד יראה לפרש באופן אחר הפסוק ואתה תצווה וגו', דתיבות ו'אתה ת'צוה א'ת, הם אותיות "אות", ובא לרמז על מה שידוע שיש לכל איש הישראלי ג' אותות, המעידים בו על שייכותו להבורא ית' ושעבודו לתורה הק'. אות אחת היא השב"ק, והיא אות של אמונה בבורא כל עולמים כמו שאיתא בזוה"ק "מאי שבת שמא דקודשא בריך היא", שעל ידה מפורסם שאנו מאמינים בבריאת העולם על ידו ית'. עוד יש "אות ברית קודש" שהוא ציון ע"י האות ברית שאנו שייכים רק להקב"ה לבדו ולא לשום כוח אחר זולתו. והאות השלישית היא אות התפילין, אשר עליה כתיב (דברים כ"ה י') "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (ברכות ו'). (ולכך בשב"ק אין מניחין תפילין, כי השבת עצמה היא האות). וזה שאמר הקב"ה למשה "ואתה תצווה את בני ישראל", על ג' אותות אלו הרמוזות בכתוב,

תצווה את ישראל שישמרו אותם, ויהיו קיימים ומעידים בהם שנתונים נתונים הם לה' ולתורתו לעולם.

והמשך הפסוק "בני ישראל", ר"ת "בי". בא לרמז עה"פ (משלי ח' ט"ו) "בי מלכים ימלוכו", וכמו שדרשו חז"ל (מו"ק ט"ז): "מי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזירה ומבטלה". ולפי"ז אף בזה ירמוז הכתוב 'בי' מלכים ימלוכו, כלומר מי מושל בי, המלכים הם ימלוכו וימשלו בי, שאני גוזר והם מבטלים. והמרומז בשורש 'מלך' הוא מ'ח ל'ב כ'בד כנודע, רצ"ל שמי שמעבד כל חלקי גופו, היינו מוחו ליבו והכבד שלו לרצון השי"ת כליל, הוא הנקרא בבחי' מלך, ועליו הכתוב אומר "בי מלכים ימלוכו".

ועל דרך זה הגיד בקדשו דו"ז הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע לפרש הנוסח "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא", דהנה "כל" הוא כינוי להצדיק (שהצדיק הוא בחי' יסוד כנודע, ומידת היסוד נקראת 'כל', כמאמר הכתוב "כי כל בשמים ובארץ") והיינו 'אדון עולם אשר מלך', אימתי החזיק הקב"ה בעצמו את המלכות להנהיג העולם, בטרם 'כל' יציר נברא, כלומר בטרם נברא הצדיק בעולם, שאז טרם הייתה הבחינה הנ"ל הנזכרת בגמ' "מי מושל בי, צדיק". אמנם "לעת נעשה בחפצו 'כל'", לאחר שיצר את הצדיק והעמידו בעולם, "אזי מלך שמו נקרא", אף הצדיק נתכנה בכינוי מלך, לפי שהקב"ה מבטל רצונו בפני רצון הצדיק, וממתיק את גזירותיו באמרי פיו.

ואמר "ויקחו אליך", שמי שעומד במעלה זו שהוא מחזיק בג' האותות בשלימות, וכמו כן הוא משעבד כל חלקי גופו להשי"ת עד שבא למעלת הצדיק האמור, הוא 'ליקח' ולהמשיך כל מיני השפעות טובות לו ולכל העולם כולו, שהרי הצדיקים מושלים ובידם הברכות נתונות. ולא זו בלבד, אלא "להעלות נר תמיד" הצדיק הזה זוכה שהתורה תאיר לו תמיד את כל אורחותיו, ונרו לא יכבה לעולם ועד. אך כדי לזכות לכל הטובות והמדרגות האמורות, יש לקיים התורה"ק בבחי' "שמן זית זך", שתהיה בלתי לה' בלא תערובת זרה, וכמו כן תהיה ברציפות ובתמידות, כדרכה של תורה.

על ידי ההתקשרות עם תלמידי חכמים זוכים להשפעות טובות

ויתפרש עוד, "ואתה תצוה" מלשון צוותא ואחדות, ותיבת "את" הלא מרמז לתלמידי חכמים, כמו דאיתא "את לרבות תלמידי חכמים". ללמדנו שעל ידי שישאל מקשרים ומדבקים עצמם אל תלמידי חכמים וצדיקי הדור, בכך הם ממשיכים על עצמם את כל הטובות האמורות, ויתקיימו בהם כל סגולות התורה.

אמנם זהו רק בתנאי שעוסקין בתורה"ק כדרך שניתנה על ידי משה רבינו, בכל הבחינות האמורות לעיל, הן בענווה ושפלות והן בהתמסרות מוחלטת להתורה הק', כמשה רבינו שהגיע ע"י כך למדרגה של "ותחסרהו מעט מאלוקים" (תהלים ח' ו'), כדדרשו בנדרים (ל"ח). "חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחת, שנאמר ותחסרהו מעט מאלוקים". וכמו כך יש להחזיק במידת טובת העין כאשר נהג משה רבינו, כדאמרו חז"ל (שם) "אמר רבי יוסי ב"ר חנינא לא

ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו וכו' ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל".

ועל כולנה, מידת הענווה המבורכת שהיה למשה, אשר למרות שהגיע להשגות היותר גבוהות שאפשר להשיג בעולם, עדיין היה עניו מכל אדם ולא החזיק שום טובה לנפשו. והלומד תורה באופן הזה לש"ש ולא לשום טובת הנאה, לא בעולם הזה ואף לא לעולם הבא, ועוסק בה בחשק ובקדושה וטהרה, מתוך תפילה שיזכה להבין ולהשכיל, זוכה לכל מיני טובות ברו"ג מן הטוב הצפון לצדיקים.

ומעתה יובן מפני מה נבחרה פרשה זו דווקא, שבה לא נזכר שמו של משה רבינו. כי הלא בפרשה זו אנו למדים דרכי קניין התורה במשנתו של משה רעיא מהימנא, והוא הלא הייתה כתרו ענווה כמבואר, ולכך נעלם שמו דווקא בפרשה זו, שיש בכך כדי להורות על תוקף ענוותנותו של משה, שכל כך היה שפל בעיניו עד שנעלם שמו מן הפרשה, לרוב ענוותנותו ושפלות רוחו.

קליפת עמלק מתגברת בכל עת תמיד, והעצות כנגדה - להקדים מלחמה ולהידבק בתורה

הנה דרגת לימוד התורה הק' במעלה זו שתהיה בלתי לה' לבדו, דרגה גבוהה ויקרה היא, ויש לעמול הרבה כדי לקנותה. ומקודם יש להתמלא בשאיפה עזה ומתמדת לזכות לזה, וכך ע"י העמל אפשר להגיע למדרגות הללו של לימוד התורה בדביקות ובקדושה כדי לעשות נחת רוח להבורא ית"ש.

וכל זמן שלא בא העולם עדיין אל התיקון השלם והמקווה, שאז יתקיים בנו "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", באים הניסיונות והספיקות שהם משורשו של עמלק, בגי' ספק, והם מפריעים ומעכבים בכל עת מן העבודה הרצויה שאנו חפצים לעובדו בעסק התורה וקיום כל המצוות לשמה. שהרי אף כאשר היו ישראל במעלה גדולה לאחר יציאתם ממצרים וראותם את כל הניסים וגילויי השכינה, בכל זאת בא עמלק והכניס ספיקות בליבם, ורצה לקרר מעבודת השי"ת

כמו שכתוב "אשר קרך בדרך".

והעצה להינצל מקליפה זו היא רק ע"י התורה הקדושה, כמו שאמרו חז"ל (סוטה כ"א). "עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה". כי אפילו בעת שאדם מעוטר המצוות הרבה וזוכה למדרגות עליונות והשגות בתורה, עדיין עלול להתגבר עליו בכל עת הקליפה ששמה עמלק, ולהכניס בו ח"ו ספיקות וקרירות בעבודה התמה. ואולם התורה הק' היא מגנא ומצלא אפי' כנגד קליפה קשה זו, וכאשר לומד אדם תורה בביטול גמור לרצון ה' ומבטל רצונו מפני רצונו ית', זוכה לשמירה בכוח התורה ויכול לנצח את הקליפה הזאת במלחמתו.

והיאך היא המלחמה בעמלק וחיילותיו, זה מרומז בכתובים העוסקים במצוות מחיית עמלק, דהנה בפר' בשלח כתיב (י"ז י"ד) "כי מחה אמחה את זכר עמלק" היינו שהקב"ה ימחה את זכרו, ואילו בפר' כי תצא כתיב (כ"ה י"ט) "תמחה את זכר עמלק", משמע שיש ציווי על האדם גם כן למחות את שמו. והמכוון בזה, שאמנם האדם מחויב לעשות מה שביכולתו ובהישג ידו, וא-ל גומר עליו והוא ימשיך ויסיים את המלאכה עד תומה. אולם לקראת המלחמה הזאת יש להתאזר בכוח ובזריות, ולהשכים קום לקראתו, לא שהוא יבוא להילחם בפתע. כמו שאמר משה ליהושע (י"ז ט) "בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק מחר", היינו שיש ציווי להקדים ולצאת כנגדו, ולא להמתין עד שיטרידהו ויבלבלהו ספיקותיו של עמלק, אלא ילחום כנגדו ראשונה כדי שלא יוכל להזיקו ח"ו. והקב"ה יסייע בעדו וימחה את שמו מתחת השמים.

השי"ת יעזור לכל בני ישראל ולנו בתוכם שנלמד התורה"ק בשמחה בקדושה ובדביקות ונעשה נח"ר להשי"ת, בלתי לה' לבדו. וננצל מכל הספיקות והנסיונות של עמלק, ונזכה כבר שיתקיים הכתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". ויה"ר שנזכה לעבוד את השי"ת בשמחה שלימה ולא יחסר כלום לשום בר ישראל, לא ברוחניות ולא בגשמיות, ונזכה לחודש שמח "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר", ובזה נקרב את הגאולה השלימה ונזכה ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים בב"א.